

6.9.2011

Dnro 1840/4/10

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

POTILASTIEDOT ON PIDETTÄVÄ SALASSA

1

KANTELU

Kantelija arvosteli Vaasan kaupungin sosiaali- ja terveystoimen nuorisoaseman psykiatrian erikoislääkärin menettelyä.

Kantelija kertoi käyneensä erikoislääkärin vastaanotolla 18.5.2010. Tuolloin kantelija näki muiden potilaiden terveydentilaa koskevia tietoja. Hän näki vastaanottohuoneen pöydällä päällimmäisenä veljeään koskevat tiedot ja sai tietää tämän kärsivän masennuksesta.

Lisäksi kantelija moitti erikoislääkärin väheksyvää suhtautumista hänen psyykkiseen oireiluunsa. Hän oli myös tyytymätön siihen, että erikoislääkäri ei puoltanut hakemusta terapian jatkamiseksi.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Selvityksestä ilmenee, että nuorisoasema muutti 17.5.2010 remontin jälkeen takaisin omiin toimitiloihinsa. Tuolloin kalusteiden muuttaminen oli vielä kesken. Lääkärin vastaanottohuoneessa oli 18.5.2010 vain kaksi nojatuolia ja niiden välissä pieni pöytä. Kantelija ja erikoislääkäri istuivat näille nojatuoleille ja erikoislääkäri laski pöydälle muovilaatikon, jossa oli sen päivän vastaanotolle tulevien potilaiden potilaskertomukset. Kukin kertomus oli asetettu värittömään muovitaskuun. Päällimmäisenä muovitaskussa oli potilaan henkilötietolomake, josta kävi ilmi potilaan henkilötietojen lisäksi vastaanotolle tulosyy.

Selvityksen mukaan kantelija oli päivän ensimmäinen potilas. Erikoislääkäri otti esille kantelijan kertomuksen ja tuolloin päällimmäiseksi jäi seuraavan potilaan kertomus. Oli sattumaa, että seuraava potilas oli kantelijan veli. Kantelija mainitsi asiasta erikoislääkärille, jolloin tämä oli pahoitellut tapahtunutta ja peittänyt potilaskertomuksen vastaanottokalenterillaan.

3.2

Keskeiset oikeusohjeet

Perustuslain 10 § koskee yksityiselämän suojaa. Säännöksen mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain 19 §:n 3 mo-

mentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveystalvet ja edistettävä väestön terveyttä. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Julkisen vallan on perustuslain 22 §:n mukaan turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, potilaslaki) 13 §:n mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä (1 mom.). Terveystalvun ammattihenkilö tai muu terveystalvun toimintayksikössä työskentelevä tai sen tehtäviä suorittava ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja. Sivullisella tarkoitetaan muita kuin asianomaisessa toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen (2 mom.).

Henkilötietolain (523/1999) 5 §:n mukaan rekisterinpitäjän tulee käsitellä henkilötietoja laillisesti, noudattaa huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä toimia muutoinkin niin, ettei rekisteröidyn yksityiselämän suojaa ja muita yksityisyyden suojan turvaavia perusoikeuksia rajoiteta ilman laissa säädettyä perustetta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön terveystalvasta tai vammaisuudesta taikka hänen saamaansa terveystalvun ja kuntoutuksen palvelusta.

3.3

Erikoislääkärin menettely

Potilasasiakirjojen käsittelyssä tulee noudattaa henkilötietolain 5 §:ssä säädettyä huolellisuusvelvoitetta siten, että potilassuhteen luottamuksellisuus ja potilaan yksityisyyden suoja turvataan. Potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat potilaslain 13 §:n mukaan salassa pidettäviä. Tällaisia tietoja ei saa jättää sivullisten, kuten toisten potilaiden nähtäviksi. Salassa pidettävät tiedot tulee säilyttää lääkäriin vastaanottohuoneessa siten, etteivät sivulliset näe niitä.

Lääkäriä velvoittava, potilaan etuun perustuva salassapitovelvollisuus on lääkärietiikan perinteisiä kulmakiviä. Ilman salassapitovelvollisuutta luottamuksellinen hoitosuhde ja siinä tarpeellisten tietojen saaminen eivät ole mahdollisia.

Asiakirjoista saadun selvityksen perusteella totean, että erikoislääkäri rikkoi menettelyllään hänelle laissa säädettyä salassapitovelvollisuutta. Hänen menettelynsä oli omiaan loukkaamaan perustuslaissa jokaiselle turvattua yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa.

Perustuslain 21 §:n mukaiseen asian asianmukaiseen käsittelyyn kuuluu yleinen huolellisuusvelvollisuus. Lääkärit ovat terveystalvun toimintayksiköissä erityisessä asemassa salassa pidettävien potilasasiakirjatietojen käsittelyssä. Tässä tehtävässä heiltä on edellytettävä erityistä huolellisuutta ja tarkkaavaisuutta.

3.4

Muut kantelussa esitetyt asiat

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että tältä osin asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan psykiatrian erikoislääkärille huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.3. selostetusta lainvastaisesta menettelystä. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.